Handout bij (body) percussielessen

Voor: muziekdocenten in het P.O.
Van: Maartje Stuulen
Juni 2020

Inleiding
Wat doe je als een school je vraagt om 4 of 5 percussie lessen te verzorgen en je met weinig instrumentarium aan de slag wil gaan? Deze handout kan je hierbij helpen. Er volgt eerst een globale opzet en daarna een uitgewerkte versie. Voor vragen en ins en outs kun je contact opnemen met Maartje Stuulen: maartje.stuulen@muziekschoolamsterdam.nl
Veel plezier!

NB: Overal waar emmer staat, kun je ook grond of trommel (darbuka/ djembe) of lichaam lezen. Dat wil zeggen dat de werkvormen en ideeën geschikt zijn voor een darbuka, djembe, bodypercussie, stokken of emmer project of combinatie hiervan.

Globale opzet percussie project:

Duur project: 5 weken met de laatste les een eindvoorstelling (voor ouders of voor een andere klas).
Lesduur: 45 min
Doelgroep: Middenbouw en Bovenbouw P.O
Materiaal: 30 paar stokken (per kind 2 drumstokken), 30 emmers (niet noodzakelijk), darbuka of djembe voor muziekdocent.

Twee gouden TIPS:
Als je met kinderen en percussie gaat werken zijn twee dingen belangrijk:

1). Zorg dat de kinderen alert op je reageren. Dat wil zeggen, start met focus spelletjes, actie-reactie, call response. Bouw dit op door bijvoorbeeld eerst de leerlingen jou te laten imiteren (meteen meedoen) en doe daarna vraag en antwoord spelletjes (call-response). Of verzin zelf andere actie-reactie spelletjes. Wanneer je merkt dat tijdens de les de focus van de leerlingen verdwijnt, kun je hier altijd op teruggrijpen en van hieruit weer verder gaan met de les.

2). Zorg dat je zelf een goed klinkend instrument hebt, dat wil zeggen als je aan de slag gaat met 30 emmers, zorg dan dat je zelf een djembe of darbuka hebt, zodat jouw geluid/ sound onderscheidend is van de klas. Het geeft meteen meer body en (een andere) sound; je geluid komt boven de 30 emmers uit.

Ritmes:
Probeer 2 verschillende geluiden binnen een ritme te maken. Bijvoorbeeld een hoge en een lage klank of als je met stokken werkt: 1) sla met de stokken tegen elkaar en 2) een slag op de grond.
Het is aan te raden om een basisritme van 1 maat te maken dat voor iedereen goed te spelen is en laat dit elke les terug komen.
Je kan verschillende dingen met een basisritme doen:
* uitbouwen met een break (dan krijg je een langer “ritme-arrangement”)
* 3 keer spelen en de 4^{e} keer iemand laten soleren (improviseren).
* een kind laten dirigeren, het basisritme aan en uit laten zetten of werken met dynamiek (handen hoog = f, handen laag is p).

Liedjes:
Kies liedjes die ritmisch zijn en die zich lenen om door een aantal leerlingen ritmisch te begeleiden.
Je kan er ook voor kiezen het lied af te wisselen met de basisbeat, zodat er een ritmisch intermezzo klinkt tijdens het lied.

Je kunt ook aan de slag gaan met raps of met de kinderen zelf een rap maken en hier een beat onderzetten met stokken, emmers of bodypercussie.
Je kunt liedjes uitkiezen die je kunt begeleiden met bodybeats.
Probeer met de klas de puls van een lied mee te slaan. Of speel alleen het ritme van het lied (zonder te zingen).

Spelletjes:
Er zijn tal van ritmische spelletjes. Hier volgen er enkele:
* Imitatie en call-reponse
* Klanken vertalen op de emmer (bijv dum dum tata ta; lage klank is dum en hoge is ta).
* Een ritmische soep maken: waarbij de klas in vieren wordt gedeeld en de docent elke groep een ritme geeft. Spreek een cue af om te stoppen.
* Balspel: volg de bal en sla met stokken op de grond of op de emmer als bal de grond raakt (focusspel!)
* Gimmie one
* Stopdans: docent speelt op gitaar of emmers, leerlingen bewegen. Als de muziek stopt sta je stil.
* Dirigeren met dynamiek (hard zacht). Leerling leidt de klas met zijn handen en leerlingen spelen met stokken op emmers (of op de grond) of met hun handen op de benen.

Improviseren
* Zelf componeren: werk in groepjes: elk groepje verzint een ritme van 1 maat met ritme kaarten en eventueel met een korte break (leerlingen werken zelfstandig hieraan 10 min: BB).
* Laat een paar leerlingen soleren binnen een basisritme, op een cue stopt de klas en speelt de solist zijn impro.
* Laat de leerlingen zelf een ritme ontwerpen bij een lied.

Vijf uitgewerkte (body) percussie lessen

Les 1 en 2

1. Losschudden lichaam
1……8 Rechterarm schudden
1……8 Linkerarm schudden
1……8 Rechterbeen schudden
1……8 Linkerbeen schudden
zelfde bewegingen:
1……4 (4x)
1……2 (4x)
1, 1, 1, 1

2. Imitatie & Call Response (vanaf groep 1 t/m 8)
Non verbale expressie: Maak oogcontact met alle leerlingen. Pak de stokken zo stil mogelijk. Gebruik je gezichtsexpressie om duidelijk te maken wat je bedoelt:
a Imiteren: leerlingen mogen jou volgen, meteen meedoen, maak geluiden met handen, op de grond of op emmer of op je lichaam. Wissel snel en blijf verrassend, zodat ll allemaal opletten en niet kunnen afdwalen.
b. Call-reponse: Docent doet voor, leerlingen doen na (leg dit non verbaal uit, wijs naar jezelf bij de call en wijs naar de leerlingen bij de response). Sla de puls mee met je voet (de beat goes on!)
Speel verschillende ritmes met de stokken maar ook met bodypercussie, gebruik je stem, en eventueel beweging. Denk aan dynamiek, probeer ook hierin verrassend te zijn (hard- zacht).

3. In het Midden (van groep 2 t/m groep 5) op emmers:
In het midden *dum dum dum dum*

Trommel nu maar op de rand *tek tek tek tek tek tek tek*
Trommel nu maar om de beurt *dum tek dum tek dum tek dum*

4. Dum Tek (vanaf groep 2 t/m groep 8)
De docent vertelt dat er twee klanken in de emmer (of djembe of darbuka) zitten: dum (lage klank, speel je in het midden) en de tek (hoge klank, speel je op de rand).
Docent maakt ritmes met zijn/haar stem met dum en tek en leerlingen vertalen dit meteen op de emmer. Als het goed gaat, kun je ook een leerling vragen om jouw rol over te nemen. Je kunt hierbij ook werken met dynamiek (zacht en hard spreken en spelen).

5. Ritme Arrangement (vanaf groep 4)
Speel met de leerlingen onderstaand arrangement. Leer het in stapjes aan, in doorgaande beat.
Leg de twee klanken uit (dum en tek). Dum: speel je in het midden en tek op de rand.
Spreek eerst het ritme (in stukjes) met de leerlingen C-R. Maak daarna de vertaalslag op de emmer/ trommel.

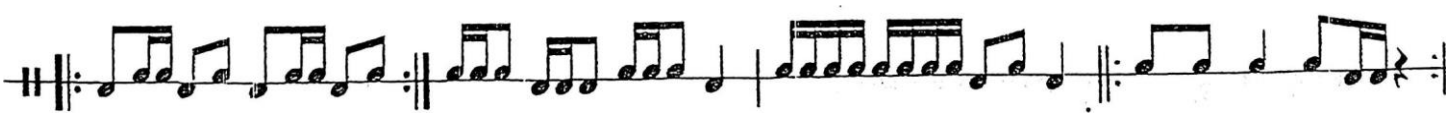

(basisritme) klapklap klap

6. Darbukasoep (vanaf groep 4)
De groep wordt in 4en of max 8en gesplitst. Docent geeft steeds iedere groep een ander ritme. Groep 1 begint met een basisritme (bijv. 4 keer dum), dan groep 2, groep 3 etc totdat alle groepen spelen. Speel twee maten met elke groep mee om ze op weg te helpen en ga dan snel naar de andere groep. Als alle groepen spelen kun jij als docent een groovy ritme erdoor spelen. Spreek met de leerlingen af wat het stopteken is of speel een gezamenlijke break en zet de darbukasoep weer opnieuw aan. Groep voor groep. Laat nu de laatste groep als eerste starten.

7. Lied: Go round the mountain: met stokken!
Stick-game: kringopstelling, zittend op de grond. Iedereen heeft twee stokken in de hand (een in de LH en een in de RH). De stokjes worden naar R doorgegeven in de maat: plaats voor de buur en pak op (stokjes die voor je liggen). Plaats en pak. Bij too-dee-diddle-dum wordt het ritme getikt met de stokken (2 stokken tegen elkaar). Bij alle andere regels worden de stokken doorgegeven. Bij het tweede couplet (all change..) wordt de richting veranderd en worden de stokken naar L verplaatst.
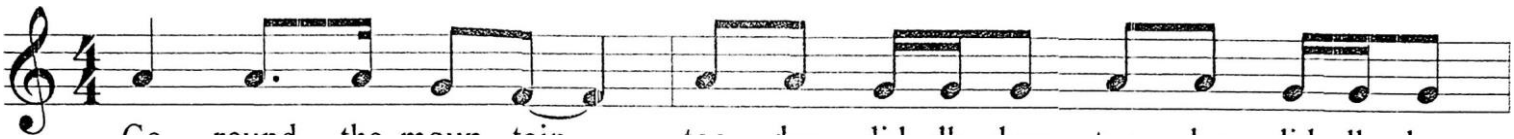
Go round the moun - tain, too - dee did-dle-dum, too - dee did-dle-dum, All change di - rec - tion, too dee did-dle-dum, too - dee did-dle-dum,

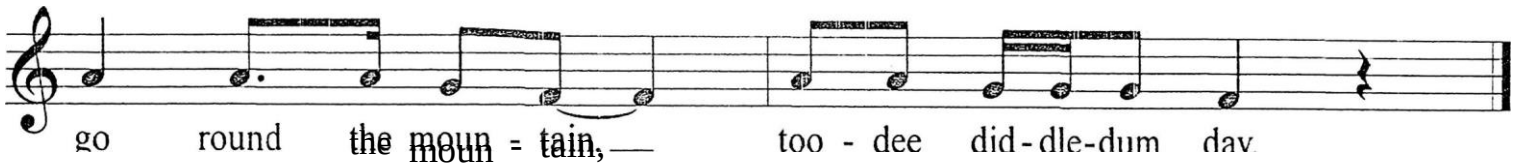

go round the moun - tain, too - dee did-dle-dum day

go round too - dee did- dle-dum day. all change di - rec tion, too - dee did- dle-dum day.

Rap: Stop en kijk om je heen!

Stop en kijk om je heen
Het ritme van de wereld is niet alleen
Alles maakt geluid en heeft een beat
Het is maar hoe je het hoort of ziet

Als ik zeg mu- zeggen jullie ziek: mu-ziek 2x
Als ik zeg dar zeggen jullie buka: dar-buka 2x

Als ik zeg Amster- zeggen jullie dam: Amster-dam 2x
En als ik zeg rap maar zeggen jullie mee: Rap maar- mee! 2x

De rap kan in combinatie gedaan worden met Call-Response werkvorm met bodypercussie.
Vorm: Rap C-R Rap C-R Rap C-R
De Leerlingen mogen zelf bepalen hoe lang de C-R duurt door zelf de rap weer in te zetten met: "STOP"!

Les 3 en 4

1. Canon klappen (vanaf groep 4/5)
Ritme van vier tellen voordoen met bodypercussie. De groep doet na, tegelijkertijd doet de docent een ander ritme voor (dus de groep beweegt in canon met de docent).
Probeer ook bv op je tenen te staan, schouders optrekken, armen te bewegen of een ritme te maken met sisgeluiden.

2. Balspel (vanaf groep 3 t/m groep 8)
Spel: leerlingen tegen docent. Docent heeft een bal in zijn handen. Als de bal de grond raakt, slaat iedereen tegelijk met zijn stokken op de emmer of op de grond.
Eerst een proefrondje. Docent mag ook "foppen": net doen alsof hij de bal laat vallen maar toch op laatste moment nog vangt. Als leerlingen tegelijk slaan wanneer de bal de grond raakt, krijgen zij 1 punt. Als docent fopt en er slaat toch een leerling, krijgt docent een punt.
Wie heeft het eerste 5 punten?!

3. **Stopdans (kleuters t/m groep 6)**
De kinderen mogen een dier verzinnen en muziekdocent speelt muziek die hierbij past op zijn instrument (darbuka, gitaar, piano of een ander instrument).

Als de muziek stopt staat iedereen stil als een standbeeld: freeze!
Oudere kinderen kunnen i.p.v. een dier ook een sport bedenken dat ze uitbeelden (zwemmen/ hockey/ voetbal).
→ Een variatie is dat er 3 leerlingen op de emmer spelen (of met stokken) en dat een ander kind dirigent is die de muzikanten aan en uit zet met handen open (=aan) en dicht (=uit).
De muzikanten moeten dus goed op de dirigent letten wanneer ze moeten spelen en stoppen.
De rest van de klas beweegt en reageert op de muzikanten.
De muziekdocent speelt ter ondersteuning met de muzikanten mee op zijn instrument.

4. Aka Hoka Hey
Verzin samen met de leerlingen (nieuwe) bewegingen op dit lied.

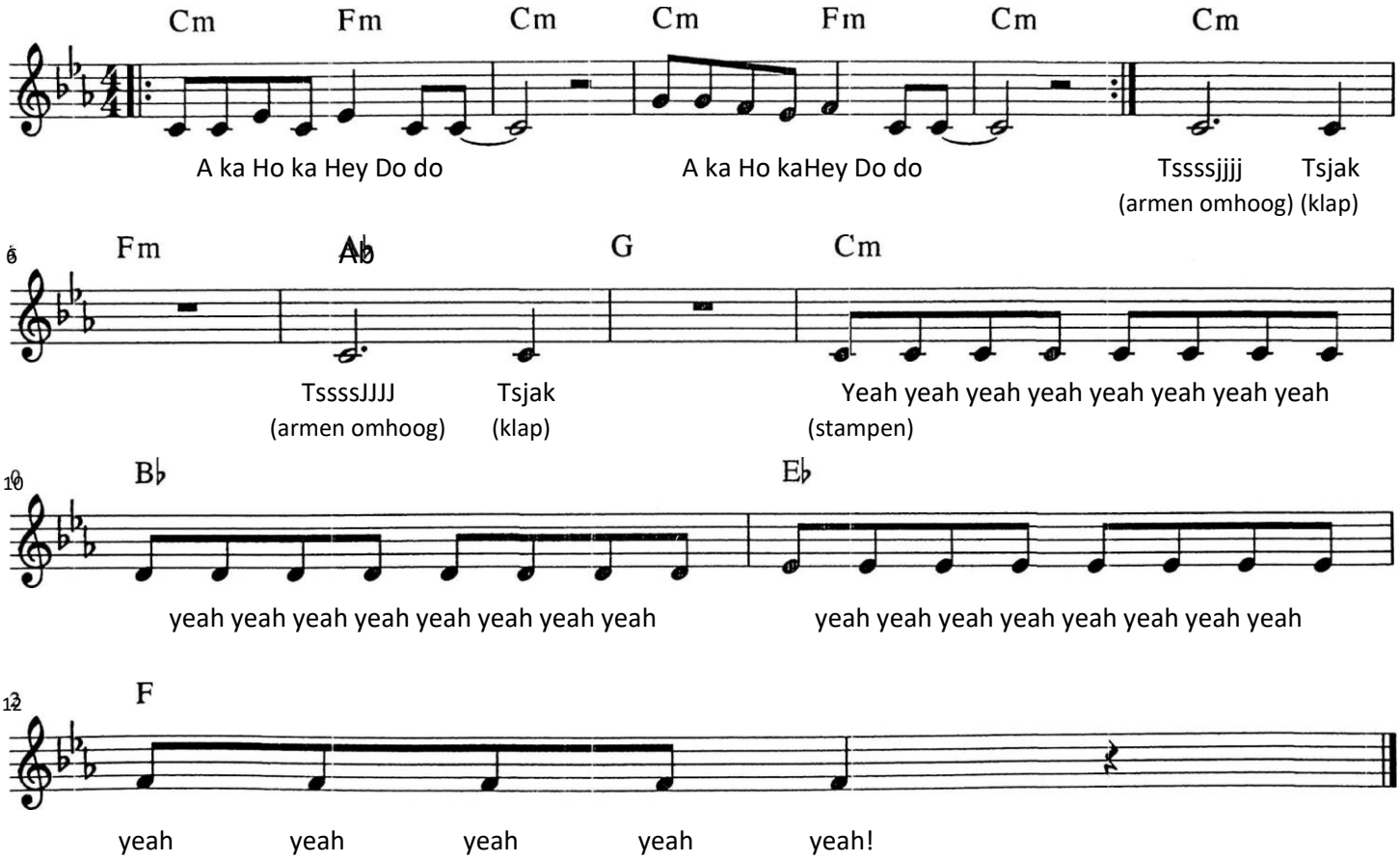

5. Gimmie One (Vanaf groep 4)

Giveme one Giveme two Giveme three

Break down

Tsamina mina eh eh + solo's **(vanaf groep 3)**

(meeklappen op het onderstreepte deel)

Tsamina mina eh eh

Waka waka eh eh

Tsamina mina zangalewa

It's time for Africa

Solo's (als intermezzo tussen lied door)
Er worden 3 maten gespeeld met bodypercussie. In de 4e maat speelt een leerling solo, die dat wil.
Je kunt van te voren 4 solisten aanwijzen die op een rij klaar staan, zodat de werkvorm in een flow doorgaat. Ritme bijv. met BP: borst klap borst borst klap
NB: De bodypercussie solo zou je ook kunnen vertalen op de darbuka (dum tek dum dum tek)

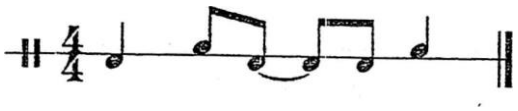

Les 5

Je kan les 5 ook anders inrichten: herhaling van de vorige lessen of het geven van een eindpresentatie. Hierbij nog een aantal werkvormen zodat je voldoende materiaal hebt, mocht het project langer duren.

1.Boom Chica Boom (kleuters t/m groep 6)

Call-response:

I say a boom chica boom
I say a boom chica boom
I say a boom chica wraka chica wraka chica boom
Ah hah
Oh yeah
Nog een keer met verschillende soorten stemmmen: *Onderwater/ Opa / Dj / koning / heks/ robot etc*

2. Puls en Ritme klappen (vanaf groep 3)

Door deze werkvorm voelen de leerlingen het verschil tussen beat (puls) en ritme
Zing een lied (Go Round the mountain) en loop hierbij in de maat/ beat (blijf op je plaats).
Zing het lied en klap hierbij het ritme.

→ In duo's: iemand klapt ritme (op schouders van partner) en iemand klapt maat (in zij van partner).

3. Zelf Componeren (Vanaf groep 4)

Hang een aantal ritme eenheden op het bord en laat de leerlingen zelf een maat componeren en spelen. Smaakt het naar meer? Laat ze dan ook een break erbij verzinnen.

4. **Dynamiekspel** (kleuters t/m groep 5)

Muziekdocent is de dirigent. Handen omhoog is hard spelen (roffelen op emmer of op de grond/ trommel of lichaam) handen laag is zacht spelen en handen gespreid met vuisten dicht is stoppen. Als het goed gaat kan een leerling de dirigent zijn.
Om deze werkvorm moeilijker te maken kun je de groep ook in tweeën delen, waarbij de ene groep naar je linkerhand kijkt en de andere groep naar je rechterhand kijkt en tegelijkertijd speelt.
Voor bodypercussie: kunnen de leerlingen roffelen op bovenbenen.

5. Solo's maken met stokken (vanaf groep 4)

Deel de stokken al zingend/rappend uit. Stokken worden in doorgaande puls doorgegeven.
Met bv de Rap: "He hallo pak aan en geef het door, geef het door en door ik doe het telkens voor".
Verzin een basisritme van 4 tellen. Speel dit ritme drie keer achter elkaar. De 4^{e} keer is het stil en speelt niemand, maar telt de docent hardop door. Daarna worden de 4 tellen ingevuld door een solo van de docent. Volgende stap is om een leerling te vragen die een solo van 4 tellen wil spelen.
Voorbeeld basisbeat:

Koerdisch

Amediye
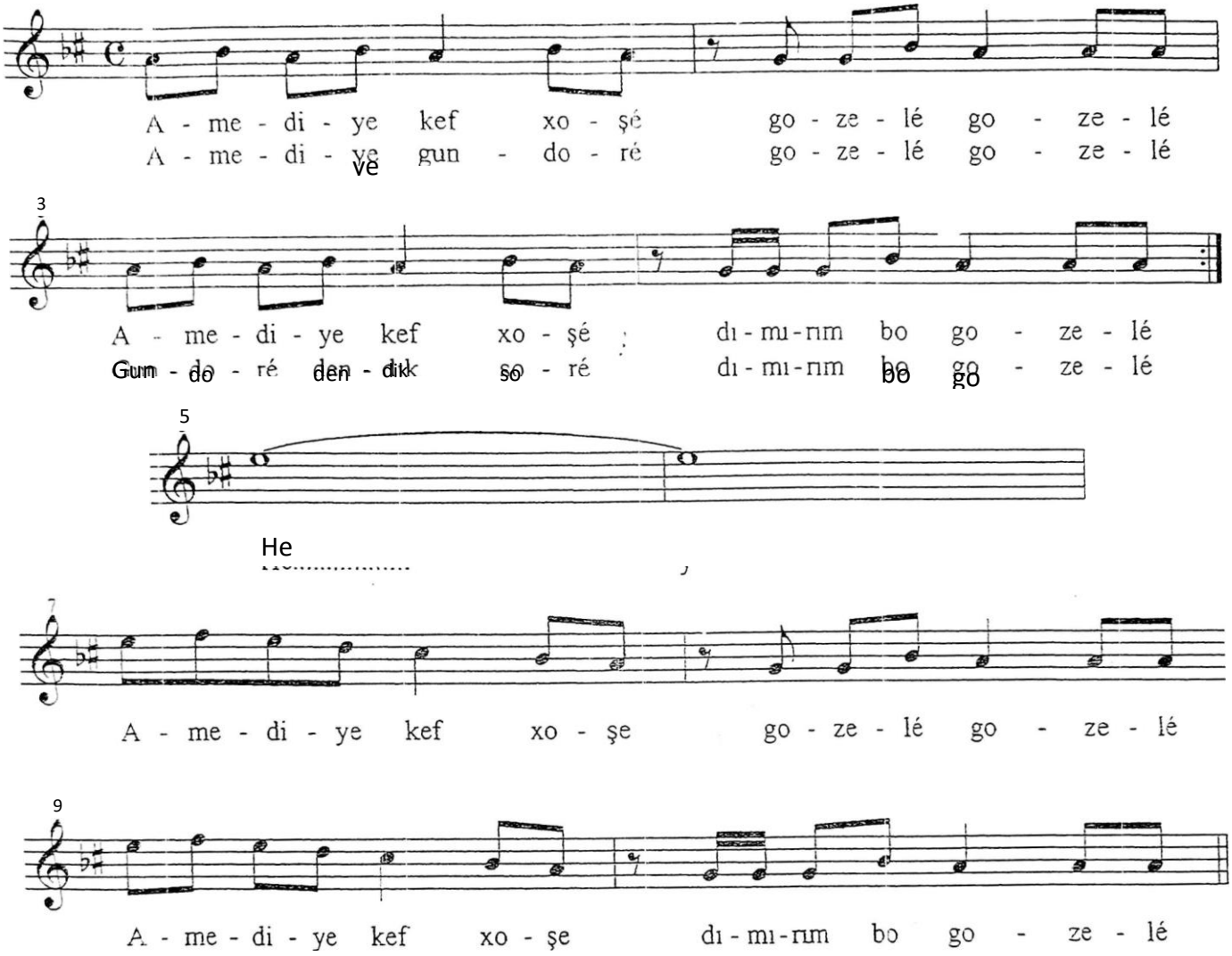
Zuhał Gezik